

NOTAT

18. januar 2018

NY LOVPAKKE SKAL SIKRE FORBRUGERE OG VIRKSOMHEDER I EU

Kontakt:

Projektmedarbejder, Stefan Jørgensen

+45 33 13 07 30

stj@thinkeuropa.dk

RESUME Kommissionen fremlagde i december 2017 en lovpakke, som skal styrke tilliden i det indre marked. Det gælder for det første forbrugernes tillid til, at de produkter, som sælges i EU, ikke udgør en miljø- eller sundhedsmæssig risiko. Og det gælder for det andet virksomhedernes tillid til, at de nemt og uden problemer kan sælge produkter i hele EU, når de er godkendt i ét medlemsland.

Det indre marked blev en realitet i 1993 og kan således fejre 25 års jubilæum i 2018. Det er en af EU's ubetinget største succeser og nyder i dag stor folkelig opbakning. Arbejdet med at udvikle og forbedre det indre marked er dog ikke ophørt, og der er plads til forbedringer. Det gælder bl.a. området for forbrugerbeskyttelse. Undersøgelser viser, at op mod 32 pct. af alt legetøj, 58 pct. af elektronikken og 47 pct. af al byggemateriel, som sælges i EU, ikke lever op til sikkerhedsstandarder eller krav til forbrugerinformation. Kommissionen foreslår derfor en styrkelse af de nationale myndigheder, som har til opgave at kontrollere produkterne og håndhæve reglerne. Samtidig vil man styrke koordinationen mellem de nationale myndigheder, så ulovlige produkter, der bliver opdaget i ét medlemsland, kan fjernes fra hele det indre marked.

En del af lovpakken har samtidig til formål styrke princippet om gensidig anerkendelse af produkter. Det skal gøre det nemmere for virksomheder at få godkendt produkter på tværs af grænserne i det indre marked, hvilket vil styrke konkurrenceevnen hos især små- og mellemstore virksomheder.

HOVEDKONKLUSIONER:

- Kommission har fremlagt en lovpakke, som skal styrke tilliden i det indre marked. Pakken indeholder én dimension, der skal styrke tilliden blandt forbrugere, og én dimension, der skal styrke tilliden blandt virksomheder.
- Undersøgelser viser, at 32 pct. af alt legetøj, 58 pct. af elektronikken og 47 pct. af al byggemateriel, som sælges i EU, ikke lever op til sikkerhedsstandarder eller krav til forbrugerinformation.
- I dag varetages kontrollen og håndhævelsen af reglerne på området af mere end 500 forskellige nationale myndigheder.
- Kommissionens ønsker fortsat, at opgaven varetages af nationale myndigheder. Forslaget lægger op til at give mere støtte til myndighederne og styrke koordineringen og udvekslingen på tværs af grænserne.
- Mange virksomheder oplever, at princippet om gensidig anerkendelse af produkter ikke fungerer i praksis.
- Kommissionen foreslår derfor at forenkle og præcisere de procedurer, som skal følges af virksomheder og myndigheder. Det vil styrke konkurrenceevnen hos især små- og mellemstore virksomheder.
- Lovpakken indeholder også et forslag om at indføre en "erklæring om gensidig anerkendelse", som virksomheder kan anvende som dokumentation på tværs af det indre marked for at opnå markedsadgang for allerede godkendte produkter.
- Lovpakken er blevet modtaget positivt af både arbejdsgiver- og forbrugerorganisationer, hvilket giver gode udsigter for vedtagelse.

Europa-Kommissionen fremlagde i december 2017 den såkaldte "Varepakke", som skal sikre et bedre samarbejde mellem de nationale myndigheder for at forhindre, at der sælges varer på EU's indre marked, som ikke lever op til reglerne.¹ Målet er at forbrugerne beskyttes bedre imod produkter, der kan udgøre en miljø- eller sundhedsmæssig risiko. Herved styrkes forbrugernes tillid til de godkendte produkter.

I dag findes der over 500 forskellige tilsynsmyndigheder i EU-landene, som håndhæver reglerne og kontrollerer, at produkterne ikke udgør en risiko for forbrugerne.² Disse tilsynsmyndigheder mangler dog ordentlig koordination og udveksling af informationer på tværs af medlemslandene. Det er bl.a. dette, som Kommissionen ønsker at gøre noget ved med Varepakken. Den store Dieselgate-skandale, hvor bilfirmaer bevidst vildledte forbrugerne ved at snyde med bilernes CO2-udledning, er en af årsagerne til, at der ifølge Kommissionen er brug for at styrke håndhævelsen af reglerne.

Den nye lovpakke kommer netop, som det indre marked fejrer 25 års jubilæum. Det indre marked er en af EU's største succeser, og det nyder i dag bred opbakning hos EU's befolkninger. Det indre marked har medført en liberalisering af markederne med lavere priser til følge for forbrugerne, og det har skabt fælles regler og standarder, der har gjort det betydeligt lettere for virksomheder at eksportere til de andre EU-lande. Det gælder ikke mindst for danske virksomheder, som har nydt godt af at kunne afsætte deres varer nemt og uden handelshindringer på det indre marked. Ifølge en rapport udarbejdet for Erhvervsstyrelsen har det indre marked øget Danmarks bruttonationalprodukt med over 100 milliarder kroner om året eller cirka 5 pct. En typisk LO-familie i ejerbolig har i snit fået op imod 65.000 kroner ekstra i indtægt om året takket være det indre marked, og over en halv million danske job er direkte relateret til eksport af varer og serviceydelser til EU's indre marked.³

Det er ikke mindst varehandlen over grænserne, der er accelereret i de sidste 25 år, hvilket også har været til gavn for små- og mellemstore virksomheder i Danmark. Varehandelen udgør i dag omkring 75 pct. af den interne handel i EU og svarer til ca. 25 pct. af EU's samlede BNP.⁴ Værdien er dermed på ca. 2.400

¹ "Varepakken. Styrkelse af tilliden i det indre marked", Europa Kommissionen, december 2017, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5301_da.htm.

² Ibid

³ Det indre markedes økonomiske betydning for Danmark, Erhvervsstyrelsen, 2017, <https://erhvervsstyrelsen.dk/det-indre-markeds-oekonomiske-betydning-danmark>.

⁴ "Safe products in the EU Single Market: Commission acts to reinforce trust", European Commission – Press Release, 19-12-2017. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5301_en.htm.

milliarder euro, og varerne produceres af ca. fem millioner virksomheder.⁵ Kommissionens nye lovpakke skal adressere især to udfordringer for forbrugere og virksomheder.

Samarbejde mellem nationale myndigheder styrkes

Sammenlignet med andre dele af verden er forbrugerne i EU blandt de bedst beskyttede, da der generelt stilles meget høje krav. Det er imidlertid svært at overvåge og håndhæve reglerne for de produkter, der bliver købt og solgt. Det gælder ikke mindst, når handlen foregår på tværs af grænserne. Undersøgelser viser, at op mod 32 pct. af legetøjsprodukterne, 58 pct. af elektronikken og 47 pct. af det byggemateriel, der sælges i EU, ikke lever op til enten sikkerhedsstandarder eller krav til forbrugerinformation.⁶ Mellem 2011 og 2017 var der ca. 2.500 varer, der måtte trækkes tilbage, da de ikke overholdt den gældende produktregulering, som har til forbrugersikkerhed og miljøbeskyttelse som formål.⁷ Det er dog langt fra alle problematiske produkter, som opdages.

De nationale myndigheder, som har til opgave at udføre kontrollen og sikre, at forbrugerne ikke udsættes for miljø- og sundhedsmæssige risici, har ikke de nødvendige ressourcer til at sikre gennemgående kontrol. Det er også problematisk, at undersøgelser, der bliver indledt i et medlemsland, ofte begrænses til dette ene land. Det betyder, at sager, der bliver indledt mod et produkt eller en virksomhed, ikke kommer til at omfatte hele det område, hvor produktet markedsføres, og at resultaterne af kontrollen ikke deles på tværs af grænserne.

Med lovpakken lægger Kommissionen op til at styrke de nationale myndigheder, som har ansvaret for dette område, bl.a. ved at sikre bedre udveksling af information mellem de nationale myndigheder. Et element i Kommissionens lovpakke er at oprette centrale forbindelseskontorer til at facilitere koordinationen af kontrollen mellem landene. Man ønsker også, at det bliver lettere at anvende bevismateriale og dokumentation fra andre medlemsstater og foreslår at oprette et "EU-netværk for produktoverensstemmelse", der skal yde støtte til nationale myndigheder og til fælles undersøgelser.

Den globale varehandel er også steget i takt med globaliseringen, og omkring 30 pct. af de varer, der handles i EU, er importeret udefra. Det er også vigtigt at

⁵ Ibid

⁶ "Single Market: trading safe products across Europe", European Commission – Fact Sheet, 19-12-2017.

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-5302_en.htm.

⁷ "Varepakken: Styrkelse af tilliden i det indre marked", Europa-Kommissionen, 19-12-2017.

sikre, at disse varer lever op til f.eks. kravene om produktsikkerhed og miljøstandarder. Kommissionens varepakke skal derfor også styrke tilsynsmyndighedernes evne til at kontrollere varer, der importeres til EU's indre marked.

Kommissionen lægger også vægt på, at det skal være nemmere for virksomheder at undersøge hvorvidt deres produkter lever op til kravene. Derfor overvejer man yderligere initiativer såsom muligheden for partnerskabsaftaler mellem lokale myndigheder og virksomheder samt nationale "produktkontaktpunkter", der kan yde juridisk støtte til virksomheder på området.

Godkendelsesprocedure forenkles

En del af EU's indre marked er princippet om gensidig anerkendelse af produkter mellem medlemslandene. Det betyder, at varer, der ikke eller kun delvist er dækket af fælles produktstandarder i udgangspunktet blot skal godkendes af myndighederne i ét medlemsland, herefter skal myndighederne i de øvrige EU-lande også anerkende produktet. Hvis et møbel f.eks. er blevet godkendt i Sverige, skal det også godkendes i Danmark.

Der er dog mange små- og mellemstore virksomheder, som har problemer med at anvende disse regler. Ofte kræver myndighederne genprøvning af produkter og indfører nye regler, når virksomhederne vil ind på nye nationale markeder. Dette skaber forsinkelser og gør det dyrere for virksomhederne. Det kan udgøre en teknisk handelshindring. Det koster typisk mellem 10.000-100.000 euro pr. produkt pr. marked for virksomheder at få en domstol til at tage stilling til sager, hvor nationale myndigheder begrænser deres markedsadgang.

Mange små og mellemstore virksomheder vælger derfor – stik imod intentionen med princippet for gensidig anerkendelse – at tilpasse deres produkter til forskellige nationale krav. Det betyder dårligere konkurrenceevne for virksomhederne og højere priser for forbrugerne. Derfor foreslår Kommissionen at forsimple lovgivningen om gensidig anerkendelse med det formål at forenkle og præcisere de procedurer, som skal følges af virksomheder og myndigheder. Man vil indføre en "problemløsningsprocedure", der skal reducere omkostninger ved klager om reduceret markedsadgang. Når en virksomhed anvender princippet om gensidig anerkendelse, kræver de nationale myndigheder, at virksomheden dokumenterer, at produktet allerede findes på et andet nationalt EU-marked. Kravene til denne dokumentation kan være vidt forskellige fra land til land. For at lette den administrative byrde foreslår Kommissionen derfor at indføre en

”erklæring om gensidig anerkendelse”, der skal kunne anvendes som dokumentation på tværs af det indre marked.

Positive reaktioner på lovpakken

De europæiske forbrugerorganisationer BEUC og ANEC er enige i de problemstillinger, som Kommissionen ser, og positive over for lovpakken. De ser dog gerne, at der bliver gjort endnu mere på området for forbrugersikkerhed.

Ifølge direktøren for BEUC, Monique Goyens, er lovpakken ”et stærkt signal om prioritering af forbrugerbeskyttelse”. Hun ser dog gerne flere produkter blive omfattet af denne lovgivning samt et endnu større fokus på internethandel.⁸

Generalsekretæren for ANEC, Stephen Russell, byder også lovpakken velkommen. Han lægger vægt på at markedsovervågning er en meget omfattende opgave, og at det er positivt at Kommissionen vil støtte de nationale myndigheder. Det er dog også nødvendigt at medlemslandene selv er villige til at støtte deres egne myndigheder og føre denne dagsorden frem.⁹

Kommissionen lægger med Varepakken stor vægt på, at der skabes et bedre samarbejde mellem myndighederne over landegrænserne, og at embedsmændene bliver bedre til at udveksle informationer. Desuden vil man styrke vejledning og uddannelse af de nationale myndigheder samt give bedre information til virksomheder. Formålet med disse initiativer er at lette den bureaukratiske proces, som virksomheder udsættes for, når de vil udvide til nye markeder. Samtidig styrkes konkurrencen på det indre marked samt konkurrenceevnen hos især små- og mellemstore virksomheder.

Den fælleseuropæiske arbejdsgiverorganisation BusinessEurope er positiv. BusinessEurope påpeger i lighed med Kommissionen, at det er vigtigt at sikre, at mindre virksomheder er klar over deres rettigheder og får muligheden for at udnytte disse mere gnidningsfrit. Arbejdsgiverorganisationen anerkender også, at en vedvarende indsats og at bedre markedsovervågning samt anerkendelse af legitime produkter er nødvendigt.¹⁰

⁸ “EU urges stricter checks for consumer protection”, BEUC – Press Release, 19-12-2017. <http://www.beuc.eu/publications/eu-urges-stricter-checks-safer-goods/html>.

⁹ Ibid.

¹⁰ ”Goods Package – timely proposals to improve the free movement of goods”, BusinessEurope – Press Release, 19-12-2017, <https://www.besnesseurope.eu/publications/goods-package-timely-proposals-improve-free-movement-goods>.

Formålet med lovpakken er altså at øge tilliden til det indre marked på to fronter: Forbrugere skal i højere grad kunne stole på de varer, de køber. Og virksomheder skal i højere grad kunne stole på, at de uden problemer kan sælge deres produkter på tværs af det indre marked, når de lever op til de fælles krav.

Varepakken er relativ ukontroversiel og er blevet taget godt imod. Den skal ses som det seneste skridt i en proces, som igennem mange år har dannet rammebetingelserne for det indre marked. Denne proces har generelt bred opbakning, men Europa Parlamentet har endnu ikke diskuteret forslagene. Det er på Parlamentets dagsorden hos komiteen for "Det Indre Marked og Forbrugerbeskyttelse" (IMCO) d. 22. januar.¹¹ Lovpakken har således stadig mulighed for at ændre sig, men der skal næppe forventes drastiske ændringsforslag.

¹¹ Parltrack IMCO, Meetings, <http://parltrack.euwiki.org/committee/IMCO>.